

КАФЕДРА ФІНАНСІВ, БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ ТА СТРАХУВАННЯ**УДК 336.711****ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ У ВІТЧИЗНЯНЕ
БАНКІВСЬКЕ ЗАКОНОДАВСТВО**

***О. Богатий**, здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету,
Миколаївський національний аграрний університет*

У статті проаналізовано підходи науковців до визначення дефініції «імплементация». Досліджено динаміку зміни кількості банківських установ в Україні протягом 2009-2018 рр. Визначено форми імплементации міжнародних стандартів у вітчизняне банківське законодавство. Розглянуто основні вимоги щодо отримання ліцензій для започаткування діяльності кредитних установ. Зазначено основні види банківської діяльності, які підлягають взаємному визнанню держав-членів Європейського союзу. Проведено SWOT-аналіз банківської системи України.

***Ключові слова:** імплементация, банківські установи, банківська діяльність, банківська система, законодавство, міжнародні стандарти.*

Постановка проблеми. З кожним днем, через узгодження змісту норм національного та відповідних положень міжнародного права, відбувається поступове посилення впливу норм міжнародного права на внутрішньодержавне. Вище зазначене узгодження, досягається за рахунок прийняття окремих національних норм, які не суперечать принципам міжнародного законодавства. Ще одним із напрямів досягнення узгодження є включення міжнародно-правових норм до національного законодавства. Вище зазначені процеси називають імплементацией міжнародно-правових норм. Сьогодні дане питання є актуальним для вітчизняного банківського законодавства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Імплементация міжнародних стандартів у вітчизняне банківське законодавство досліджувалася у працях багатьох науковців. Вагомий внесок у дослідження зазначеної теми зробили: К. Боярчук, О. Скакун, А. Гавердовський, В. Суворова, О. Шпакович, М. Куц та інші. Проте, постійне реформування банківської системи України, призводить до посилення ролі імплементации, що зумовлює потребу в подальших дослідженнях, як з теоретичної так і з практичної точок зору.

Метою статті є дослідження економічної природи та сутності імплементации міжнародних стандартів у вітчизняне банківське законодавство.

Виклад основного матеріалу дослідження. В сучасних умовах Україна має дотримуватися вимог міжнародних правових норм. Для цього, застосовуються всі можливі владні дії, які знаходяться в межах країни та не суперечать чинним конституційним принципам. З кожним роком, кількість банківських установ в Україні зменшується (рис. 1), що зумовлює потребу удосконалення механізму погодження взаємозв'язку міжнародного та національного банківського законодавства. В свою чергу, реформування

банківської системи України, має ґрунтуватися на досягненнях зарубіжних країн.

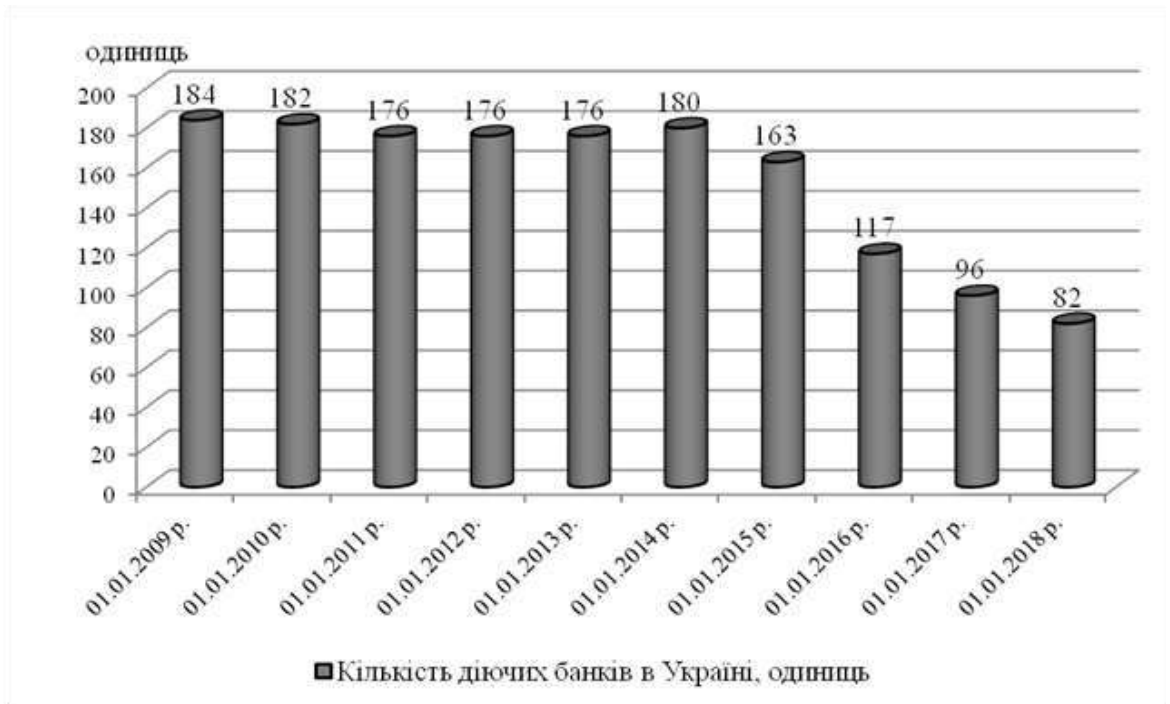

Рисунок 1 – Динаміка кількості банківських установ в Україні, 2009-2018 рр., одиниць

Джерело: побудовано автором з використанням матеріалів [1]

Кожна держава має свою історично сформовану фінансову систему, яка враховує потреби суспільства, політичний та економічний стан в країні, тощо. Не можливо знайти хоча б дві абсолютно схожі банківські системи, адже всі вони відрізняються одна від одної. Таким чином, копіювання Україною нормативно-правових актів зарубіжних країн, може призвести до погіршення ефективності банківської діяльності, що стане перешкодою у досягненні поставлених цілей. В свою чергу, зважене врахування зарубіжного досвіду, сумлінне виконання зобов'язань, взятих на себе Україною як членом міжнародної спільноти через участь у конвенціях, міжнародних договорах та угодах, чинить позитивний вплив на ефективність банківської діяльності [2].

Необхідність вирішення питань, в частині реалізації взятих Україною на себе міжнародних зобов'язань, зумовила впровадження терміну “імплементация”. Проте, у сучасній економічній літературі й досі не сформовано єдиного визначення вище зазначеної дефініції. Всі вони різняться за своєю суттю та змістом. У табл. 1, нами було систематизовано підходи науковців до визначення категорії “імплементация”, яка буквально означає “здійснення”.

Таким чином, під імплементациєю міжнародно-правових норм розуміється система правових і організаційних засобів як створюваних спільними зусиллями держав, так і використовуваних індивідуально з метою всебічної, своєчасної і повної реалізації прийнятих відповідно до міжнародного права зобов'язань [2, с.79].

**Таблиця 1 Підходи науковців до визначення сутності дефініції
“імплементация”**

Автор	Визначення
О. Скакун	Перенесення (введення) у національне право норм і принципів міжнародних актів [3].
А. Гавердовський	Цілеспрямована організаційно-правова діяльність держав, яка здійснюється індивідуально, колективно або в рамках міжнародних організацій з метою своєчасної, всебічної і повної реалізації прийнятих ними, відповідно до міжнародного права, зобов'язань [4].
В. Суворова	Втілення норм міжнародного права у практичну діяльність держав та інших суб'єктів [5].
О. Шпакович	Підготовча стадія реалізації, необхідна для забезпечення своєчасної, повної та всебічної реалізації норм актів міжнародного права [6].

Джерело: систематизовано автором

Під час дослідження, нами було встановлено, що в деяких випадках держава, видавши необхідні для імплементации норми національного права, не лише не виконує свої зобов'язання згідно міжнародних договорів, а й порушує норми свого національного права, прийняті для імплементации такого договору. Тому, на нашу думку, імплементация полягає не лише у правотворчій діяльності держави-учасника того чи іншого міжнародного договору, пов'язаного з відтворенням норм міжнародного права внутрішнім законодавством, а й передбачає проведення широкого комплексу заходів організаційного характеру, направлених на безпосередню реалізацію міжнародно-правових норм [7, с.58].

Варто відмітити, що імплементация міжнародних стандартів у вітчизняне банківське законодавство здійснюється у двох основних формах (рис. 2).

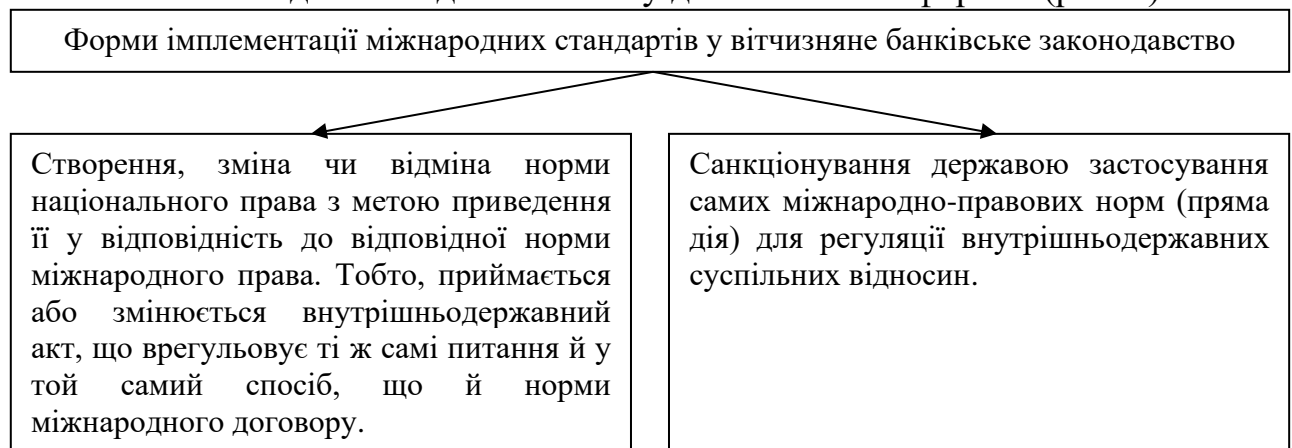

Рисунок 2 – Форми імплементации міжнародних стандартів у вітчизняне банківське законодавство

Джерело: побудовано автором на основі матеріалів [8, с. 201-211]

Згідно рис. 2, можемо зазначити, що в Україні, за загальним правилом, не допускається пряма дія загальноновизнаних норм та принципів міжнародного права без проходження процедури санкціонування з боку держави. Тобто визнання міжнародним співтовариством загальнообов'язковості та “еталонності” будь-якого принципу або стандарту в галузі банківського

законодавства ще не є достатнім для визнання його пріоритетності в Україні. Для цієї мети, згідно ст. 9 Конституції України від 30.09.2016 р. №254к/96-ВР, необхідне його схвалення уповноваженим органом державної влади [9].

Варто відмітити, що в процесі євроінтеграції виникла необхідність в імплементації норм європейського законодавства до українського з метою підвищення ефективності функціонування та розвитку вітчизняних банків. Таким чином, для поглиблення дослідження, нами було проаналізовано основні нормативно-правові акти, норми яких регулюють банківське законодавство в Європейському Союзі (далі – ЄС).

Узагальнюючим варіантом низки нормативно-правових актів є Директива Європейського Парламенту та Ради про започаткування та здійснення діяльності кредитних установ (2006/48/ЄС) від 16.09.2009 р. № 994-862 (далі – Директива), щодо започаткування діяльності кредитних установ та її ведення. Директивою визначено, що ліцензії, які видаються національними уповноваженими органами, мають своє застосування в межах всього ЄС, а не лише однієї країни. Таким чином, можна говорити про єдину банківську ліцензію в межах ЄС. Правила, що скеровують діяльність філій кредитних установ, які мають свій головний офіс поза межами ЄС, повинні бути однаковими на усій території Співтовариства. Важливим є забезпечення того, щоб зазначені правила не були більш сприятливими ніж ті, які застосовують до філій установ з іншої держави-члена [10].

Проаналізувавши основні положення Директиви, нами було визначено основні вимоги щодо отримання ліцензій для започаткування діяльності кредитних установ (рис. 3).

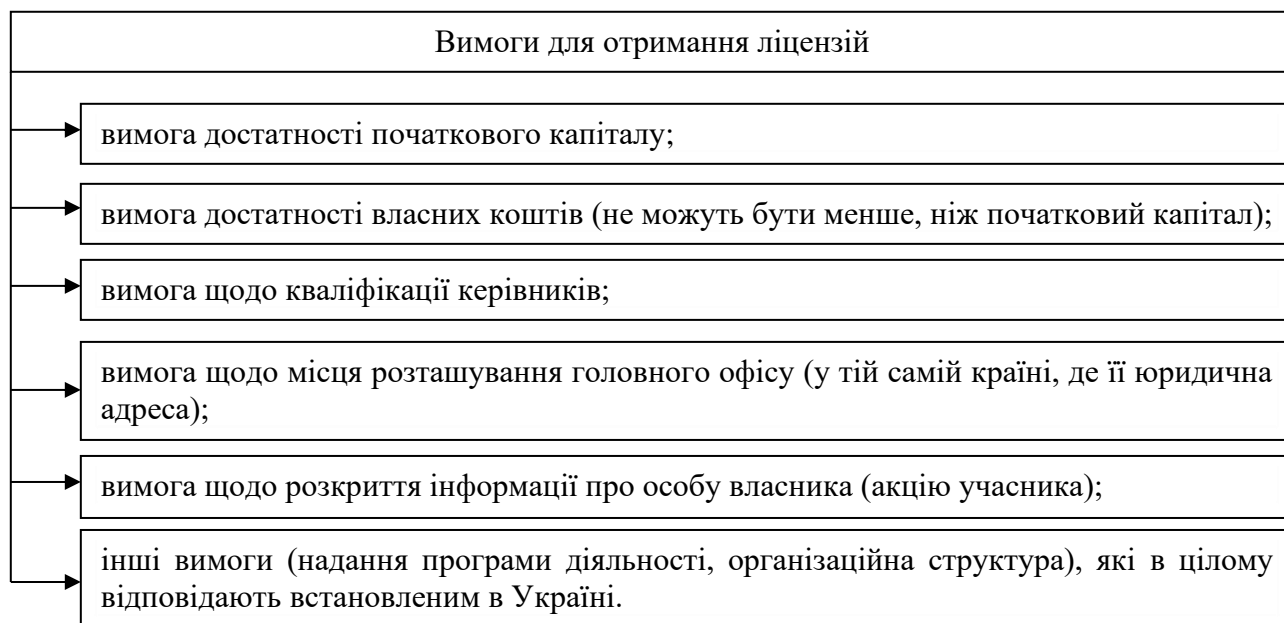

Рисунок 3 – Перелік основних вимог щодо отримання ліцензій для започаткування діяльності кредитних установ

Джерело: побудовано автором на основі матеріалів [10]

На рис. 4, нами було зазначено основні види банківської діяльності, які підлягають взаємному визнанню держав-членів ЄС згідно Директиви.

Варто відмітити, що банківські установи України також мають дозвіл на провадження подібних видів діяльності (рис. 4). Проте, українські банки не мають права проводити діяльність, в частині надання консультацій компаніям щодо структури капіталу, індустріальної стратегії та пов'язаних з цим питань, а також консультування щодо послуг, пов'язаних зі злиттями та придбанням компаній. Адже, дозволами Національного банку України, вище зазначений пункт діяльності не передбачено. Проте, слід зазначити, що в Україні банки можуть отримати дозвіл на перевезення валютних цінностей та інкасацію грошових коштів, чого не передбачено для установ ЄС [11].

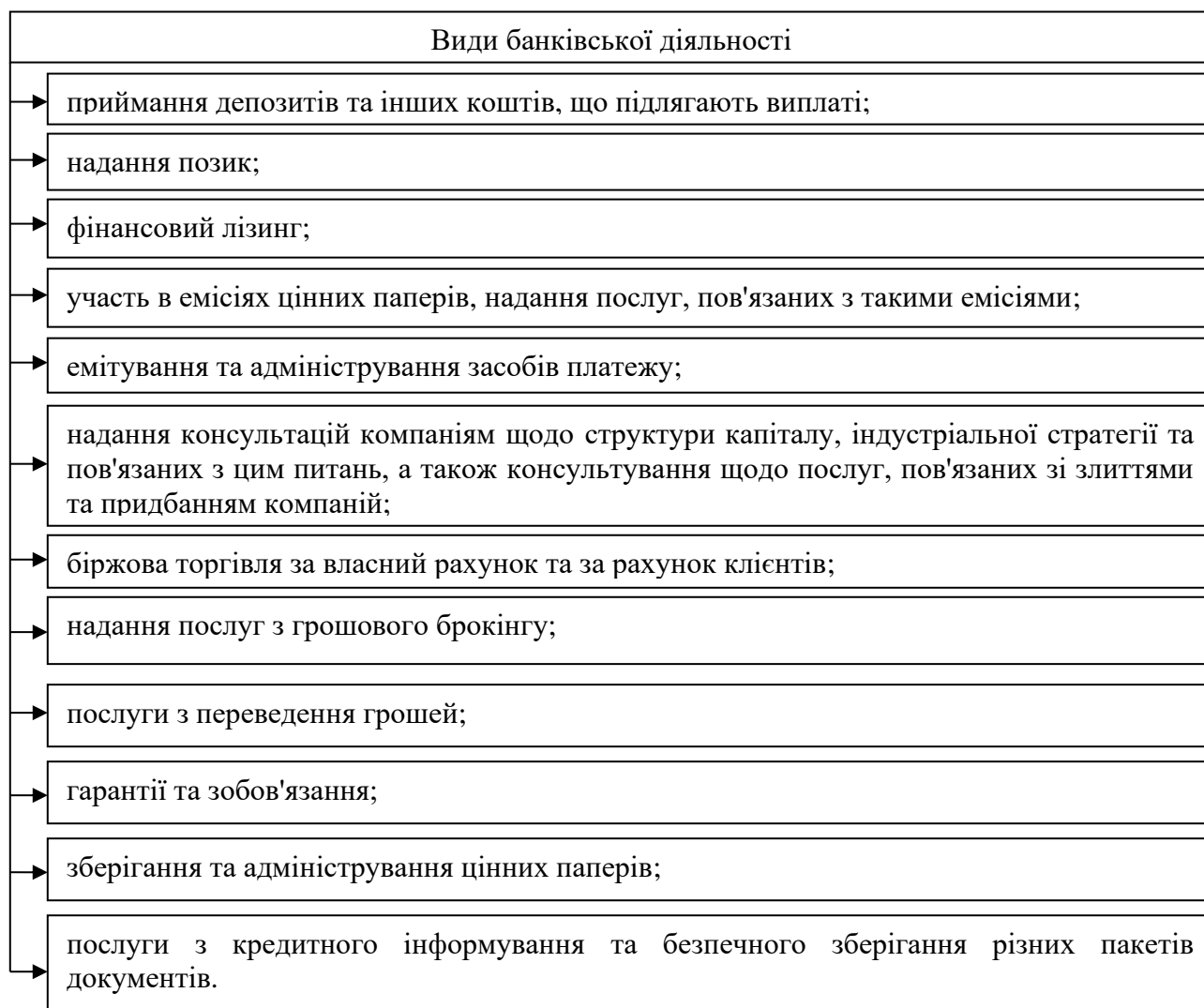

Рисунок 4 – Види банківської діяльності, які підлягають взаємному визнанню держав-членів ЄС

Джерело: побудовано автором на основі матеріалів [10]

Для поглиблення дослідження, нами було проведено SWOT-аналіз банківської системи України (табл. 2).

Результати SWOT-аналізу (табл. 2) свідчать про те, що в Україні банківська система є перспективною, але потребує розвитку та регулювання. Має місце імплементація міжнародних стандартів у вітчизняне банківське законодавство.

Таблиця 2 SWOT-аналіз банківської системи України

S – СИЛЬНІ СТОРОНИ:	W – СЛАБКІ СТОРОНИ:
1. Забезпечення емісії національної грошової одиниці. 2. Доступність банківських послуг на всій території України. 3. Розширена мережа банківських продуктів, яка весь час оновлюється. 4. Забезпечення кредитування економіки. 5. Орієнтація банківської системи на потреби клієнтів (маркетингова філософія).	1. Недосконалість нормативно-правового забезпечення. 2. Наявність політичного впливу на процес прийняття рішень. 3. Технічна залежність банківського сервісу. 4. Недостатня фінансова грамотність населення. 5. Постійне зменшення кількості банківських установ, та як наслідок - скорочення робочих місць. 6. Недосконалість проведення кредитної політики, що призводить до банкрутства і подальшої ліквідації.
O – МОЖЛИВОСТІ:	T – ЗАГРОЗИ:
1. Вдосконалення банківських технологій для різних верств населення. 2. Застосування маркетингових стратегій щодо надання банківських послуг. 3. Забезпечення дотримання концепції соціально-етичного маркетингу. 4. Імплементация міжнародних стандартів у вітчизняне банківське законодавство.	1. Недовіра населення до банківської системи України. 2. Нестабільність економічного розвитку України. 3. Посилення банківської конкуренції. 4. Поява альтернативних небанківських фінансово-кредитних установ.

Джерело: розробка автора

Висновки. Отже, провівши дослідження, можемо зробити висновок, що імплементація є процесом впровадження норм міжнародного права у національну правову систему. Вона здійснюється шляхом відтворення норм внутрішнім законодавством, за допомогою проведення органами державної влади широкого комплексу заходів організаційного характеру, направлених на безпосередню реалізацію міжнародно-правових норм.

Міжнародно-правові стандарти банківської діяльності закріплюють зобов'язання держав забезпечити визначений мінімальний рівень регулювання та нагляду за діяльністю банків шляхом імплементації відповідних вимог у національне законодавство. Предметом вище зазначених стандартів є регулювання широкого кола питань, що включає встановлення вимог до ефективного регулювання та нагляду за діяльністю банків та банківських груп, порядку ліцензування юридичних осіб, які мають намір здійснювати банківську діяльність, порядку погодження набуття або збільшення істотної участі в банках, вимог до капіталу, ліквідності, управління ризиками банків, особливостей надання окремих банківських послуг, тощо.

Список літературних джерел:

1. Міністерство фінансів України : офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://minfin.com.ua/ua/>.
2. Боярчук К. О. Поняття та основні способи імплементації норм міжнародного права / К. О. Боярчук // Віче. – 2015. – №19. – С. 78-82.

3. Скакун О. Практика Конституційного суду України як засіб імплементації європейських стандартів прав і свобод людини в Україні / О. Скакун // Вісник Конституційного Суду України. – 2010. – № 5. – С. 61-88.
4. Гавердовський А. С. Імплементація норм міжнародного права : підруч. / А. С. Гавердовський. – К. : Лібра, 2000. – 135 с.
5. Суворова В. Я. Забезпечення реалізації договірних норм міжнародного права / В. Я. Суворова // Сучасна держава та право. – 2010. – № 9. – С. 116-120.
6. Шпакович О. Особливості способів імплементації міжнародно-правових норм / О. Шпакович // Віче. – 2010. – № 17. – С. 23-25.
7. Куц М. О. Особливості тлумачення терміна “імплементація” / М. О. Куц // Часопис Київського університету права. – 2010. – №2. – С. 133-138.
8. Музики-Стефанчук О. А. Теорія та практика адаптації законодавства України про банківську діяльність до законодавства Європейського Союзу : підруч. / О. А. Музики-Стефанчук. – К. : Самміт-Книга, 2016. – 263 с.
9. Конституція України [Електронний ресурс] : Закон України від 30.09.2016 р. №254к/96-ВР. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/>.
10. Про започаткування та здійснення діяльності кредитних установ [Електронний ресурс] : Директива Європейського Парламенту та Ради 2006/48/ЄС від 16.09.2009 р. № 994-862. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/>.
11. Понеділко О. В. Імплементація європейського банківського законодавства в Україні / О. В. Понеділко // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – №5. – С.55-60.

O. Bogatiy. IMPLEMENTATION OF INTERNATIONAL STANDARDS IN DOMESTIC BANKING LEGISLATION.

The article analyzes the approaches of scientists to defining the definition of "implementation". The dynamics of changes in the number of banking institutions in Ukraine during 2009-2018 is researched. The forms of implementation of international standards in the domestic banking legislation are determined. The rules of the European Parliament and Council Directive on the Establishment and Execution of Credit Institutions Activities dated September 16, 2009 No. 994-862 are analyzed. The main requirements for obtaining licenses for launching the activity of credit institutions are considered. The main types of banking activity, which are subject to mutual recognition of the member states of the European Union, are indicated. SWOT analysis of the banking system of Ukraine was conducted.

Key words: *implementation, banking institutions, banking, banking system, legislation, international standards.*

Науковий керівник – асистент кафедри фінансів, банківської справи та страхування

Боднар О. А.

Миколаївський національний аграрний університет